

MAKTABGACHA TA'LIMDA BOLALARNING IJODIY QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISHNING SAMARALI USULLARI

Muallif: Kattaqo'rg'on shahar 6-DMTT tarbiyachisi

Nosirova Gulnoza Rustamovna

Annotatsiya

Mazkur maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari, zamonaviy metod va usullari yoritilgan. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarning mustaqil fikrlashi, tasavvuri, ijodkorligi va muammoli vaziyatlarga noodatiy yechim topish ko'nikmalarini shakllantirish masalalariga alohida e'tibor qaratilgan. Shuningdek, ta'lim jarayonida o'yin, rasm chizish, musiqa, konstruktorlik, ertak yaratish va interfaol metodlardan foydalanishning ahamiyati tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, ijodkorlik, ijodiy qobiliyat, maktabgacha yosh, pedagogik metod, didaktik o'yin, tasavvur, mustaqil fikrlash.

Kirish

Bugungi kunda maktabgacha ta'lim tizimining asosiy vazifalaridan biri bolani har tomonlama rivojlantirish, uning intellektual, ma'naviy, jismoniy va ijodiy salohiyatini namoyon etish uchun zarur shart-sharoitlarni yaratishdan iborat. Ayniqsa, maktabgacha yosh davrida bolaning atrof-muhitni idrok etishi, yangi narsalarga qiziqishi, savol berishi va o'z fikrini erkin ifodalashi uning keyingi ta'lim faoliyati uchun muhim poydevor hisoblanadi.

Ijodkorlik bolada tayyor bilimlarni o'zlashtirish bilangina emas, balki mustaqil ravishda yangi g'oya va tasavvurlarni yaratish, turli vaziyatlarda o'ziga xos yechim topish orqali shakllanadi. Shu sababli maktabgacha ta'lim tashkilotlarida

tarbiyalanuvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga yo'naltirilgan pedagogik yondashuvlardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi.

Bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishning ahamiyati

Maktabgacha yosh — bolaning shaxs sifatida shakllanishida eng muhim davrlardan biridir. Bu davrda bolalarda kuzatuvchanlik, tasavvur, xotira, tafakkur va nutq faol rivojlanadi. Bolaga o'z fikrini erkin ifodalash imkoniyati berilsa, uning ijodiy imkoniyatlari yanada kengayadi.

Ijodiy faoliyat jarayonida bola:

- mustaqil fikrlashga;
- o'z g'oyasini ifodalashga;
- muammoli vaziyatlardan chiqish yo'lini izlashga;
- tasavvurini rivojlantirishga;
- boshqalarning fikrini tinglashga;
- o'z mehnati natijasini baholashga o'rganadi.

Shu nuqtayi nazardan, tarbiyachi bolaga tayyor javobni beruvchi emas, balki uning mustaqil izlanishi va fikrlashiga yo'l ko'rsatuvchi pedagog sifatida faoliyat yuritishi maqsadga muvofiq.

Ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish usullari

1. Didaktik o'yinlardan foydalanish

Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun o'yin asosiy faoliyat turlaridan biri hisoblanadi. Shu sababli ta'limiy vazifalarni o'yin orqali tashkil etish bolalarning mashg'ulotga qiziqishini oshiradi.

Masalan, “Agar men rassom bo‘lsam...”, “Sehrli quti”, “Davomini top”, “Nimani o‘zgartirdim?”, “Ertakni davom ettir” kabi o‘yinlar bolalarning tasavvuri va mustaqil fikrlashini rivojlantirishga xizmat qiladi.

2. Tasviriy faoliyatni tashkil etish

Rasm chizish, bo‘yash, loy yoki plastilin bilan ishlash bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishning samarali vositalaridan biridir. Bunda tarbiyachi bolaning ishini qat’iy namunaga moslashtirishdan ko‘ra, uning o‘z g‘oyasini yaratishiga imkon berishi kerak.

Masalan, “Mening orzuimdagi bog‘”, “Kelajak shahri”, “Sehrli daraxt” kabi mavzularda ijodiy topshiriqlar berish orqali bolalarning tasavvuri va estetik didini rivojlantirish mumkin.

3. Ertak va hikoya tuzdirish

Bolalarga rasm, predmet yoki bir nechta kalit so‘z asosida kichik hikoya yoki ertak tuzdirish ularning nutqiy va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantiradi.

Tarbiyachi “Agar qushlar gapira olsa, ular nima haqida suhbatlashardi?” yoki “Sehrli eshik ortida nima bor?” kabi savollar orqali bolaning fantaziyasini faollashtirishi mumkin.

Bunday topshiriqlar bolani fikrlashga, voqealarni izchil bayon qilishga va o‘z tasavvurini so‘z orqali ifodalashga o‘rgatadi.

4. Musiqiy faoliyatdan foydalanish

Musika bolalarning hissiy dunyosiga kuchli ta’sir ko‘rsatadi. Musiqaga mos harakatlar bajarish, qo‘shiq kuylash, ritmik mashqlar va oddiy musiqa asboblardan foydalanish bolalarning ijodiy faolligini oshiradi.

Bolalarga musiqa tinglatilib, “Bu kuy sizda qanday tasavvur uyg‘otdi?” kabi savollar berilishi ham ularning obrazli tafakkurini rivojlantirishga yordam beradi.

5. Konstruktorlik faoliyati

Konstruktor, kubik va turli shakllardan foydalanib bino, ko‘prik, transport vositasi yoki boshqa predmetlarni yaratish jarayonida bolalar rejalashtirish, taqqoslash va muammoli vaziyatni hal qilish ko‘nikmalarini egallaydilar.

Masalan, “Qushlar uchun uy quramiz”, “Mashinalar uchun ko‘prik yasaymiz” kabi topshiriqlarni bajarish orqali bolalarda ijodkorlik bilan bir qatorda amaliy fikrlash ham rivojlanadi.

Tarbiyachining ijodiy muhit yaratishdagi roli

Bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda tarbiyachining pedagogik mahorati muhim o‘rin tutadi. Tarbiyachi guruhda bolaning o‘z fikrini erkin ifodalashi, xato qilishdan qo‘rqmasligi va yangi g‘oyalarni ilgari surishi uchun qulay psixologik muhit yaratishi zarur.

Bolalar tomonidan berilgan noodatiy javoblarni darhol “noto‘g‘ri” deb baholash ularning ijodiy faolligiga salbiy ta’sir qilishi mumkin. Aksincha, “Nega shunday deb o‘ylaysan?”, “Yana qanday yo‘l bo‘lishi mumkin?”, “Boshqacha qilib ko‘rsak-chi?” kabi savollar bolaning fikrlash jarayonini davom ettirishga undaydi.

Shuningdek, tarbiyachi har bir bolaning individual qobiliyatini hisobga olishi lozim. Chunki ayrim bolalar rasm chizishga, boshqalari musiqa yoki sahnalashtirishga, yana boshqalari konstruktorlik faoliyatiga ko‘proq qiziqishi mumkin.

Ota-onalar bilan hamkorlik

Bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish faqat maktabgacha ta'lim tashkilotidagi mashg'ulotlar bilan cheklanmasligi kerak. Oila ham bu jarayonning faol ishtirokchisi bo'lishi zarur.

Ota-onalar farzandlari bilan birgalikda rasm chizish, kitob o'qish, ertak to'qish, turli buyumlardan ijodiy ishlar tayyorlash va tabiatni kuzatish kabi faoliyatlarni tashkil etishlari mumkin.

Eng muhimi, bolaning ijodiy ishini kattalar tomonidan mukammallashtirib qo'yish emas, balki uning mustaqil harakatini qo'llab-quvvatlashdir. Bola o'z mehnati natijasidan mamnun bo'lishi va o'z qobiliyatiga ishonch hosil qilishi kerak.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish ularning kelgusidagi ta'lim va shaxsiy rivojlanishi uchun muhim omillardan biridir. Ijodiy faoliyat bolaning tasavvuri, tafakkuri, nutqi, mustaqil fikrlashi va o'ziga bo'lgan ishonchini rivojlantiradi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida didaktik o'yinlar, tasviriy san'at, musiqa, ertak va hikoya tuzish, konstruktorlik hamda interfaol metodlardan maqsadli foydalanish samarali natija beradi. Bunda tarbiyachining vazifasi bolaga tayyor yechimni taqdim etish emas, balki uning izlanishi, savol berishi, fikrlashi va yangi g'oyalar yaratishi uchun sharoit yaratishdan iborat.

Ijodkor, mustaqil fikrlaydigan va o'z imkoniyatlariga ishongan bolani tarbiyalash — zamonaviy maktabgacha ta'limning muhim vazifalaridan biridir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasining maktabgacha ta'lim va tarbiya sohasiga oid me'yoriy-huquqiy hujjatlari.

2. Maktabgacha ta'lim pedagogikasi bo'yicha o'quv-uslubiy adabiyotlar.
3. Maktabgacha yoshdagi bolalarni rivojlantirishga oid metodik qo'llanmalar.
4. Pedagogika va psixologiya bo'yicha ilmiy-metodik manbalar.
5. Maktabgacha ta'limda zamonaviy pedagogik texnologiyalarga oid ilmiy adabiyotlar.